

ДА СУ РАДНИ ЛЈУДИ СТВАРНО УПРАВЉАЛИ, НЕ БИ ВАЉДА УПРАВЉАЛИ ТАКО ДА СЕ ОВОЛИКО МЕЂУСОБНО ЗАВАДЕ, ОСИРОМАШЕ И ДЕЦУ ОСТАВЕ БЕЗ ПОСЛА

Ако смо се стварно латили посла да из кризе изиђемо што пре, ако смо одлучили да не останемо на речима, већ да постојеће стање променимо, кризу зауставимо и отворимо путеве модерног развоја, онда то значи да овог пута остваривање задатака не усмеравамо на генералну адресу такозваним субјективним снагама, већ да смо решили да сви заједно водимо упорну и свакодневну борбу да укинемо сваку могућност да се настави стара пракса да се све лепо каже а не уради ништа. Још у време доношења Дугорочног програма економске стабилизације утврдили смо услове за излазак из кризе. А то што су нам се ова питања стално враћала као потреба преиспитивања није резултат грешке у концепту преласка на тржишно-планску, робну економију, већ резултат политизације коју намећу снаге које желе да задрже постојеће стање. С њима се бије битка која се не може добити, ако се ствари оставе спонтаном току. И зато интензивна мобилизација и активност Савеза комуниста морају да трају све док из кризе не изиђемо.

У протеклим месецима дошло је до значајних промена у партијском и друштвеном животу наше републике. Те промене тичу се како садржаја тако и начина политичког рада.

Што се садржаја тиче, промене указују на одлучност да се реше најкрупнији проблеми у Србији, економске тешкоће, питања политичког система, проблеми Косова. А у начину рада афирмисани су принципи демократичности, јавности и одговорности. Демократичности у доношењу одлука, одговорности за њихово спровођење и јавности у свим фазама политичке активности. Као носилац тих промена, Централни комитет Савеза комуниста Србије има подршку чланства Савеза комуниста Србије. И на том

Девета седница ЦК СК Србије, Београд, јануар 1988. године.

основу је извршена снажна мобилизација не само комуниста већ и других радних људи. То смо уосталом и данас видели. Тако је и дошло до првих позитивних резултата, до извесних позитивних промена на Косову, до првих значајнијих резултата у области уставних промена, као и — до почетка кадровских промена на свим нивоима и у свим областима друштвеног живота.

У свим овим сферама ми, разуме се, тек имамо велике задатке. А један од најбитнијих задатака који чека да буде решен јесте економска ситуација која је алармантна и у вези с којом су Централни комитет Савеза комуниста Србије и Савез комуниста Србије преузели на себе значајне обавезе. У погледу тих преузетих обавеза ми данас полагамо прве рачуне партијској и широј јавности Србије. Ти рачуни показују да смо на добром мада тешком путу. Улазимо у велику битку с досадашњом политиком у области економије коју обележавају неефикасност, дезорганизованост, ускогрудост, учмалост. Та битка неће имати подршку оних који су своју егзистенцију заснивали на обележјима овакве економије мада би и та егзистенција била кратког даха. Јер, већ следећа генерација не би могла да рачуна на просперитет репродукован на изолацији и лењости. Зато је реално очекивати да ова радикална политика у стварима економског живота у крајњој линији има подршку свих који мисле и на сутра, а директно и одмах — и оних који су у овом тренутку економски угрожени или мотивисани да живе боље и сигурније. Претерано администрирање данас директно блокира виталне снаге којима друштво располаже. Зато се мора отклонити и умањити улога државе и администрирања на свим оним тачкама друштвене репродукције на којима економске законитости и тржиште пружају боље резултате и поузданији основ за привредно одлучивање.

Сукоб са бирократијом има карактер класног сукоба

- Ово, на први поглед једноставно опредељење, које је давно усвојено, није спроведено. Јер, реч је о промени епохалној за социјализам. Сукоб с бирократијом и администрирањем има карактер класног сукоба. Зато смо се и одлучили да у процесу остваривања задатака, на којима је мобилисан Савез комуниста Србије, радикализујемо однос према раду, према радном времену, према

радном законодавству и однос према администрирању уопште и конкретно смањењу администрације и скупе друштвене режије — од Скупштине Социјалистичке Републике Србије и Централног комитета Савеза комуниста Србије до основне организације удруженог рада, да обезбедимо максималан позитиван учинак децентрализације и смањења политичког волунтаризма.

С обзиром на све што је овде речено, ти задаци могу бити нејасни само онима који нису за нашу политику. Зато мислим да је наша заједничка оцена да су у радикалним променама у сфери економије спремни да учествују сви или бар већина људи. Нема човека који не жели да помогне да Србија, као уосталом и цела наша земља, изиђе из економске заосталости, да стане на своје ноге у том погледу и омогући својим грађанима да живе боље.

Међутим, ако се ствари препусте спонтаном току, људи заиста не знају како да помогну, шта да свако појединачно у свом животу и у свом колективу учини да ствари крену набоље. Неодољиво се намеће утисак да нису то само мале плате које притискају душу људи већ, пре свега, бесперспективност којој су изложени. Људи ће прихватити извесност да ће њихов скроман или често тежак живот трајати две-три или пет година. Али, неће прихватити неизвесност у том погледу, односно могућност да се време тих тешкоћа не може лимитирати, да му је граница неизвесна, да треба да живе без перспективе. Једноставно, то није у природи човека. И зато је мобилизација на савладавању економске кризе и реална и већ присутна и истовремено једина шанса да се криза победи. У том напору неко ће дати објективно већи неко мањи допринос. Али је битно да свако да највише што може.

Пред нама су радикалне промене, па је реално очекивати да ће у многим срединама изазвати сумњу у могућност да буду остварене. Људи не верују ни мањим, скромнијим обећањима свог руководства, а поготову ће тешко веровати у остварење овако крупних промена. На комунистима је, пре свега на руководством Савеза комуниста, да то поверење поврате променама које ће омогућити успешан развој друштва и бољи живот сваког појединца.

Не можемо живети добро а радити мало

Када је реч о стварима економског живота, онда најважнија и једина добра воља, која треба да се покаже, јесте она која изра-

жава разумевање законитости економског развоја. Ми не можемо да одлучимо да живимо добро а да радимо мало. Не можемо да отварамо фабрике које ће производити за залихе, а не за тржиште. Не можемо да враћамо дугове без производње за извоз, нити да развијамо авангардну политичку организацију друштва на неразвијеним материјалним средствима за производњу. И није реч само о поштовању законитости и економског развоја већ и о поштовању правила грађанског, урбаног живота савременог света. Не можемо доносити закључке за које унапред не очекујемо да буду остварени. Не можемо се дичити демократијом, а одлуке доносити иза затворених врата, па чак и по приградским кафанама. Не можемо се определити за прворазредну улогу науке а истовремено не издвајати средства за њен развој.

Материјално богатство и социјална равноправност

Нама, дакле, не предстоји само поштовање законитости економског развоја већ и поштовање оних тековина цивилизације у којима живимо, без којих ми не можемо да јој припадамо. Будућност нашег друштва не може зависити од добре воље тренутног руководећег састава у Републици или Југославији, већ од степена садашњег економског развоја, као и расположивих објективних и субјективних могућности да се он убрза у правцу технолошког и културног развоја савременог света. А сложеност савременог света нужно нас упућује на коришћење његових тековина и у области његове науке и у области његове праксе, поготово ако у том свету желимо да сачувамо статус демократског друштва, најпрогресивнијег када је реч о односима између људи.

Зато сада наш циљ треба да буде: развијене производне снаге, висока продуктивност, савремена технологија, мала администрација, ефикасно одлучивање, а истовремено друштвена својина, одсуство експлоатације и демократија — једном речју, држава модерна и социјалистичка. То је шифра за излазак из кризе, али и за остварење друштва које треба да испуњава до сада необједињене захтеве, материјално богатство и социјалну равноправност. Ми у овом тренутку располажемо потенцијалима за остварење таквог опредељења. Али под потенцијалима ја не мислим само на природна богатства и природне лепоте већ, пре свега, на људе образоване, стручне и младе, који могу бити носиоци тог великог дру-

штвеног преображаја. Деблокирање тих огромних људских потенцијала јесте деблокирање највећег богатства којим располажемо. То је процес који је почео и који се одвија уз мање или веће препреке, али који више не може да се заустави. Омогућити људима да раде, стварају и мењају услове свог живота и друштва у целини, јесте демократија коју тек треба да успоставимо. До сада се демократија манифестовала често и завршавала као могућност изражавања мишљења, али не и као могућност остварења тога мишљења. Таква варијанта демократије је лицемерје којим се служила и наша бирократија да сачува власт и створи привид слободе. И заиста, дуго се под демократијом подразумевало право изражавања мишљења у организацији удруженог рада, комитету, за „округлим столом.“ То право бисмо сада морали да допунимо и правом на остварење мишљења, поготово када је компетентно и прогресивно. Ту стварно почиње одлучивање, власт радних људи, продукциони однос за који смо се определили. Тај продукциони однос је у кризи, пре свега зато што не функционише, односно у кризи је у мери у којој не функционише, а не зато што није добро смишљен. Његово функционисање значи самоуправљање. Да се то догађало, односно да су радни људи стварно управљали, не би ваљда управљали тако да се оволико међусобно заваде, осиромаше и децу оставе без посла.

Али, да оставимо јучерашње дане и прошлост, њено расплитање неће повећати плате и запослити омладину нити ће формирати модерну социјалистичку државу какву бисмо хтели да имамо. Ми се сада суочавамо са самим срцем наше кризе и наше обавезе, с влашћу радничке класе и свих радних људи која треба да се успостави. И у историјском и у теоријском смислу — само је то демократија. Њено успостављање ослобађа простор и за идеје и за људе који ће друштво развијати даље, омогућити бољи живот сваком човеку.